

บทที่

5

**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของ
ผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา
สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร**

**Factors Related to Promoting Health Service to
Elderly at Public Health Center 67 Thawiwatthana,
Department of Health, Bangkok Metropolitan
Administration**

**รัตนา มุลนางเดี้ยว
Rattana Moolnangdeaw**

บทที่
5ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของ
ผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา
สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครFactors Related to Promoting Health Service to
Elderly at Public Health Center 67 Thawiwatthana,
Department of Health, Bangkok Metropolitan
Administration

บทที่ 5

รัตนา มุลนางเดี้ยว¹

Rattana Moolnangdeaw

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,172 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 299 คน เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ที่มีค่าความเที่ยงของปัจจัยแต่ละส่วนอยู่ระหว่าง 0.72 ถึง 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ และค่า

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุ มีการส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำมาทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยด้านชีวสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ (2) ปัจจัยนำ ด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ส่วนด้านเจตคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (3) ปัจจัยเอื้อ มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (4) ปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ : การส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

Abstract

The objective of this descriptive research was to examine factors related to promoting health service to elderly at public health center 67 Thawiwatthana, Department of Health, Bangkok Metropolitan Administration. The samples were selected by sample random sampling of 299 out of 1,172 elderly at Public Health Center 67 Thawiwatthana, Department of Health, Bangkok Metropolitan Administration. This research was a cross-sectional one. The questionnaire with index of item-objective congruence value between 0.72 - 0.87 was used as the research tool. The data received were analyzed using statistical software packages. Descriptive statistics used were percentage, mean, standard deviation, Chi-square test, Pearson's Product moment correlation coefficient.

The results show that the majority of the respondents got the

access to health promotion at moderate level. The hypothesis testing demonstrated that (1) The biosocial factors were not related to the elderly health promotion, (2) The predisposing factor from health promotion knowledge was not related to elderly health promotion, but the attitude on health promotion, the awareness of benefits and the obstacles to health promotion were significantly related to elderly health promotion ($P \leq 0.05$), (3) The reinforcing factors were significantly related to the elderly health promotion ($P \leq 0.05$), (4) The enabling factors were significantly related to elderly health promotion ($P \leq 0.05$).

Keywords : Health Promotion Service ; Elderly ; Department of Health ; Bangkok Metropolitan Administration

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยและกรุงเทพมหานครด้วยนั้น มีผลทำให้เกิดภาวะในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวไม่ว่าการเจ็บป่วยนั้นจะเกิดจากพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ไม่ถูกต้องหรือความเสื่อมถอยของร่างกายก็ตาม ในช่วงเวลาครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างมากในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการสาธารณสุขและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนคนไทยที่มีสุขภาพดีขึ้นมาก ทำให้คนไทยมีอายุเฉลี่ยยืนยาวขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้คนที่อายุ 60 ปี จำนวนมากยังดูแข็งแรงไม่ต่างจากคนวัยหนุ่มสาวหรือวัยกลางคน แต่ก็ยังมีอีกจำนวนไม่น้อยที่มีความเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่างๆ ดังนั้น จึงมีคำถามตามมามากมายถึงผลกระทบที่จะมีต่อมาตรฐานการครองชีพของครัวเรือนไทยในด้านต่าง ๆ จากการมีภาวะพึ่งพิงที่สูงขึ้นของผู้สูงอายุ และจากการเปลี่ยนแปลงด้านผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นในระยะเวลาอันรวดเร็วนี้

ทำให้ประเทศไทยมีเวลาน้อยในการที่จะเตรียมความพร้อมสำหรับสิ่งท้าทายที่จะตามมา ดังนั้นการวางแผนการดำเนินงาน ในเชิงรุกและเตรียมการตั้งรับจึงต้องมีการเตรียมการเป็นอย่างดี เพราะถ้าไม่มีการเตรียมความพร้อมที่ดีแล้ว สิ่งท้าทายหลายอย่างอาจกลายเป็นวิกฤตได้ ดังข้อมูลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดย กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักโรคไม่ติดต่อ ความว่า “คนไทยตายเฉลี่ยวันละ 150 คน หรือเฉลี่ยชั่วโมงละ 6 คน และประชาชนเขตพื้นที่กรุงเทพฯ มีโอกาสตายมากกว่าจังหวัดอื่น โดยระบุว่าพบอัตราการตายด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือดในปี พ.ศ.2550-2556 ของคนกรุงเทพฯ สูงขึ้นเป็นอันดับ 1 ของประเทศ ซึ่งเป็นอัตราการตายที่สูงกว่าเป้าหมายของประเทศค่อนข้างมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สาเหตุยังอธิบายไม่ได้ชัดเจน แต่พบว่าในกรุงเทพ มีความชุกของโรคหัวใจและหลอดเลือดรวมถึงมีพฤติกรรมเสี่ยงออกกำลังกายน้อย” (1) ดังนั้น จึงต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเป็นวัยที่มีความเสื่อมถอยในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะทางด้านร่างกาย ให้มีความรู้ และส่งเสริมให้มีความตระหนัก เพื่อให้เห็นความสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง กรุงเทพมหานคร จึงได้มีนโยบายเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุโดยจัดให้มีสถานที่ในการออกกำลังกายและส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ รวมถึงจัดให้มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ในศูนย์บริการสาธารณสุข และชมรมผู้สูงอายุที่ตั้งกระจายอยู่ในชุมชนต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร

จากสภาพความเปลี่ยนแปลงและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ และเนื่องจากศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา ซึ่งอยู่ในสังกัดของกรุงเทพมหานคร โดยเป็นสถานที่ให้บริการด้านการรักษาพยาบาลและการส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชนซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ทำให้มีความใกล้ชิดกับประชาชนและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา มีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตชานเมือง ที่อาจมี

ความไม่เท่าเทียมกับพื้นที่ในเมือง เกี่ยวกับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ที่อาจมีผลกระทบ หรือมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรหรือไม่ในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ ทำการศึกษาถึง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์ บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โดยทดสอบด้วย สถิติวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มา รับบริการที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน ชีวิตสังคมกับการส่งเสริมสุขภาพ ของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร 2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมกับการ ส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ ของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัย แบบตัดขวาง (Cross-sectional Research) และกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,172 คนโดยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 299 คน ด้วยวิธีของ ทาโร ยามาเน่ ⁽²⁾ และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ที่ .05 เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ที่อ่าน ออกเขียนได้และสามารถตอบแบบสอบถามได้ โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ชนิดปลายปิด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และกรอบ

แนวคิดของการวิจัย ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม 2559 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษา

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มารับบริการที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา จำนวน 299 คน ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) การศึกษารั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านชีวสังคมกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านชีวสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.20 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 60 – 69 ปี ร้อยละ 65.20 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 41.50 อาชีพก่อนอายุ 60 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 27.40 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับ ภรรยา/สามีและบุตร ร้อยละ 40.10 ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 72.90 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตั้งแต่ 10,000 บาท ลงมา ร้อยละ 81.90 ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ร้อยละ 84.60 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยด้านชีวสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ (ตารางที่ 1) ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านชีวสังคมกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ

บทที่ 5

ปัจจัยด้านชีวสังคม	การส่งเสริมสุขภาพ						x ²	df	p-value
	มาก		ปานกลาง		น้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. เพศ							1.567	2	.457
ชาย	21	7.00	64	21.40	34	11.40			
หญิง	30	10.00	109	36.50	41	13.70			
2. อายุ(ปี)							1.658	10	.798
60 – 69 ปี	30	10.00	113	37.80	52	17.40			
70 – 79 ปี	16	5.40	47	15.70	17	5.70			
80 ปีขึ้นไป	5	1.70	13	4.30	6	2.00			
3. ระดับการศึกษา							16.313	10	.091
ไม่ได้รับการศึกษา	14	4.70	34	11.40	13	4.30			
ประถมศึกษา	18	6.00	75	25.10	31	10.40			
มัธยมศึกษา/ปวช.	10	3.30	38	12.70	13	4.40			
อนุปริญญา/ปวส.	6	2.00	10	3.30	12	4.00			
ปริญญาตรีหรือมากกว่า	3	1.00	16	5.40	6	2.00			
4. อาชีพก่อนอายุ 60 ปี							10.301	10	.414
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	6	2.00	26	8.70	12	4.00			
ค้าขาย	11	3.70	42	14.00	10	3.30			
รับจ้าง	22	7.40	59	19.80	32	10.70			

2. ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ เจตคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 53.80 รองลงมา มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.10 และมีความรู้อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 16.10 เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

2.2 เจตคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.80 รองลงมาอยู่ในระดับดี ร้อยละ 27.10 และระดับน้อย ร้อยละ 25.10 เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า เจตคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

2.3 การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพระดับปานกลาง ร้อยละ 37.50 รองลงมาคือระดับน้อย ร้อยละ 31.40 และระดับมาก ร้อยละ 31.10 เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยนำกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยนำ	การส่งเสริมสุขภาพ	
	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	p-value
- ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ	.106	.067
- เจตคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ	.223**	.000
- การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ	.615**	.000

*P < 0.05

3. ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของกรุงเทพมหานคร ประสบการณ์ในการส่งเสริมสุขภาพ การเข้าถึงแหล่งบริการทางด้านสุขภาพ พบว่า

3.1 การรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 38.80 รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 34.40 และระดับน้อย ร้อยละ 26.80 เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

3.2 ประสบการณ์ในการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมสุขภาพระดับปานกลาง ร้อยละ 35.8 รองลงมาอยู่ในระดับดี ร้อยละ 34.7 และอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 30.1 เมื่อวิเคราะห์หาความ

สัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า ประสบการณ์ในการส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

3.3 การเข้าถึงแหล่งบริการทางด้านสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าถึงแหล่งบริการทางด้านสุขภาพ ระดับปานกลาง ร้อยละ 60.2 รองลงมา ระดับน้อย ร้อยละ 21.4 และระดับมาก ร้อยละ 18.4 เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า การเข้าถึงแหล่งบริการทางด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยเอื้อกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยเอื้อ	การส่งเสริมสุขภาพ	
	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	p-value
- การรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของ กรุงเทพมหานคร	.585**	.000
- ประสบการณ์ในการส่งเสริมสุขภาพ	.492**	.000
- การเข้าถึงแหล่งบริการทางด้านสุขภาพ	.490**	.000

*P < 0.05

4. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพจากสื่อต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์, โทรทัศน์, กลุ่มเพื่อน, วิทยุกระจายเสียง, เสียงตามสายของชุมชน, การอบรม/ประชุม, อินเทอร์เน็ต, บุคลากรสาธารณสุข พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

ใหญ่ได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ ระดับน้อย ร้อยละ 44.5 รองลงมา ระดับปานกลาง ร้อยละ 40.4 และระดับมาก ร้อยละ 15.1 เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยเสริมกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยเสริม	การส่งเสริมสุขภาพ	
	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	p-value
- การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ	.195**	.001

*P < 0.05

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการส่งเสริมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.80 รองลงมา คือ ระดับน้อย 25.10 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551 – 2552 พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประเมินสุขภาพโดยรวมของตนเองค่อนข้างดี โดยประเมินว่ามีสุขภาพปานกลาง ร้อยละ 48.4 และดีถึงดีมาก ร้อยละ 38.1 (สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์, 2553) ซึ่งเป็นไปตามแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพของเพนเดอร์ ที่อธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปกป้องสุขภาพเกิดขึ้นจากแรงจูงใจ

ของบุคคลที่พยายามหลีกเลี่ยงความเจ็บป่วยหรือการได้รับบาดเจ็บ (อาภาพร เผ่าวัฒนา, สุรินทร์ กลัมพากร, สุนีย์ ละกำป็น และขวัญใจ อำนวยสัตย์เชื้อ, 2556) โดยสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ เจตคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1.1 กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 20.35 และความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ การศึกษาของ วิภาพร ลิขิตสาตร์และสุชาติ สนวนุ่ม ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการหาความรู้หรือสิ่งใหม่ ๆ เช่น อ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูรายการโทรทัศน์ หรือการเข้าร่วมอบรมความรู้ทางสุขภาพที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพของตนเอง น้อยที่สุด

1.2 กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ .93 และเจตคติมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครซึ่งสอดคล้องกับ อรรถณพ เจนเจริญ (2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ระดับปัจจัยหลักความรู้สึกเกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีผลต่อพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.07 และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการ

สาธารณสุข 67 ทวีวัฒนา สำนั กอนามัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งหมายความว่าผู้สูง อายุทราบประโยชน์ของการส่งเสริมสุขภาพและสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอุปสรรค หรือสามารถแก้ปัญหาได้เพื่อให้เกิดการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ พันัญชา ประดับสุข (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในตำบลวังลึก อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปาน กลาง การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพได้แก่การรับรู้ประโยชน์และ อุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคหรือ ภาวะจากการไม่ส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 การรับรู้ความ รุนแรงของการเจ็บป่วยเป็นโรคหรือภาวะการไม่ส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ความสามารถของตนเองในการส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทาง บวกกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001 และความคาดหวังในผลลัพธ์ของการส่งเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 การได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านวัสดุสิ่งของและด้านจิตใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ตัวแปรที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ การ สนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ความสามารถตนเอง การรับรู้ประโยชน์และ อุปสรรค สถานภาพสมรส และภาวะสุขภาพ ตัวแปรทั้ง 5 ตัว สามารถร่วมกัน ทำนายพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 29.9

2. ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของ กรุงเทพมหานคร ประสบการณ์ในการส่งเสริมสุขภาพ การเข้าถึงแหล่งบริการทาง ด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุมีการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของ

กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 22.023 ประสบการณ์ในการส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 15.84 และการเข้าถึงแหล่งบริการทางด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 14.67 สอดคล้องกับการศึกษาของ นาฏอนงค์ ฉวยศรี และคณะ (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพด้านการออกกำลังกายของประชาชนในชุมชนตำบลโพธิ์นาเวศ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การได้รับการสนับสนุนที่เอื้อต่อการออกกำลังกาย อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย ออกกำลังกายเมื่อมีเพื่อน หมู่บ้านมีสถานที่ออกกำลังกายและสถานที่ออกกำลังกายตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม

3. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์, โทรทัศน์, กลุ่มเพื่อน, วิทยุกระจายเสียง, เสียงตามสายของชุมชน, การอบรม/ประชุม, อินเทอร์เน็ต, บุคลากรสาธารณสุข พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ ในระดับปานกลาง ร้อยละ 20.19 สอดคล้องกับการศึกษาของ ชุตติกาญจน์ ฉัตรรุ่ง และนพนันท์ สิงห์ลาว (2547) ศึกษาเรื่อง ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายของผู้สูงอายุในระดับประสาทมัมผัสได้แก่ สายตา หู คอ้ย ๆ เสื่อมลงโดยตาจะเล็งลงหนังตาตก ประสาทตาเสื่อม เลนส์เสียความยืดหยุ่น แก้วตาขุ่นมัว ม่านตาสีจางลงขอบเขตในการมองเห็นแคบลง การปรับด้านสายตาสู้ ทำให้การมองเห็นในระยะใกล้และไกล ความชัดเจนของภาพลดลง ในส่วนของหูประสาทรับเสียงเสื่อม ทำให้ผู้สูงอายุหูตึง จึงทำให้ไม่ค่อยได้ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์หรือการเข้าร่วมอบรมความรู้ทางสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษาในครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ มีเจตคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ มีการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการส่งเสริมสุขภาพ มีการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของกรุงเทพมหานคร มีประสบการณ์ในการส่งเสริมสุขภาพ มีการเข้าถึงแหล่งบริการทางด้านสุขภาพ และได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ อยู่ในระดับปาน

กลาง ดังนั้นควรมีการกระทำดังนี้

1. บุคลากรสาธารณสุขต้องจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และพัฒนาเกี่ยวกับทักษะของการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพื่อเป็นแรงผลักดันในการดูแลสุขภาพของตนเอง นำไปสู่พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และจัดบริการคัดกรองสุขภาพของผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั่วถึง และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือต้องช่วยสร้างแรงจูงใจในการนำความรู้ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ

2. ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาช่วยปลูกฝังและสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เห็นและเข้าใจในความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนาสำนั กอนามัย กรุงเทพมหานคร

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 67 ทวีวัฒนาสำนั กอนามัย กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

วาณิชรัตน์ รุ่งเกียรติกุล. 2558 “ถนนเส้นใหม่..... ทางเดินเข้าดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพในคอนโดมิเนียม.” เอกสารการประชุมวิชาการ การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 4 เรื่องนวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพในการดูแลตนเองอย่างยั่งยืน วันที่ 21 สิงหาคม 2558.

Yamane, Taro. 1973. **Statistics an introduction analysis (2nd ed.)**. New York : Harper & Row Publisher.

สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์. 2553. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

ชุตติกาญจน์ ฉัตรรุ่ง และ นพนันท์ สิงห์สาว. “ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ของผู้สูงอายุในชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี.” วารสารการพยาบาลและการสาธารณสุข. 1 (2547) : 1-12.

วิภาพร สิทธิสาตร์ และ สุชาดา สนวนุ่ม. 2550. “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.”

อรธณพ เจนเจริญ. 2557. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลปริงเพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกริก.

พนัญชา ประดับสุข. 2538. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในตำบลวังลึก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นาฏอนงค์ ฉลวยศรี และคณะ. “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านการออกกำลังกายของประชาชนในชุมชนตำบลโพนเขาว อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ.”